

Archeologische Rapporten Oranjewoud 2011/132
Bureauonderzoek planlocatie Losplaatsweg te Noordwijk,
gemeente Noordwijk

projectnr. 244774
revisie 05
4 september 2012

auteurs

L.J. van der Haar
G.J.A. Sophie
P.C.Teekens

Opdrachtgever

Gemeente Noordwijk
Postbus 298
2200 AG Noordwijk

datum vrijgave	beschrijving revisie	goedkeuring	vrijgave
05-12-2011	revisie 1 (concept)		
01-03-2012	revisie 2		
23-04-2012	revisie 3		
22-06-2012	revisie 4		
04-09-2012	revisie 5 (definitief)		

Colofon

Titel: Archeologische Rapporten Oranjewoud 2011/132.
Bureauonderzoek planlocatie Losplaatsweg te Noordwijk, gemeente Noordwijk
Auteur(s): L.J. van der Haar, I.M.J. Vossen

ISSN: 1570-6273

© Oranjewoud B.V.
Postbus 24
8440 AA Heerenveen

Niets uit dit rapport mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ingenieursbureau Oranjewoud bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt, door een derde of voor enig ander werk of doel dan waarvoor het is vervaardigd.

Disclaimer

Archeologisch vooronderzoek wordt in zijn algemeenheid uitgevoerd door het steekproefsgewijs bemonsteren d.m.v. boringen, proefsleuven en/of veldkartering. Hoewel Ingenieursbureau Oranjewoud bv de grootste zorgvuldigheid betracht bij het uitvoeren van het archeologisch onderzoek, is het juist deze steekproefsgewijze benadering die het onmogelijk maakt garanties ten aanzien van de situatie af te geven op basis van de resultaten van een archeologisch vooronderzoek.

Oranjewoud aanvaardt derhalve op generlei wijze aansprakelijkheid voor schade welke voortvloeit uit beslissingen genomen op basis van de resultaten van archeologisch (voor)onderzoek.

Inhoud	blz.
Administratieve gegevens.....	4
Samenvatting	5
1 Inleiding	7
2 Beschrijving onderzoekslocatie	9
2.1 Begrenzing plan- en onderzoeksgebied.....	9
2.2 Huidig en toekomstig gebruik	9
2.3 Landschappelijke situatie.....	10
2.4 Historische situatie en mogelijke verstoringen	11
3 Bekende waarden.....	17
3.1 Archeologische waarden.....	17
3.2 Ondergrondse bouwhistorische waarden.....	18
4 Archeologische verwachting	19
4.1 Bestaande verwachtingskaarten	19
4.2 Gespecificeerde archeologische verwachting.....	20
5 Conclusies en advies	23
5.1 Conclusies	23
5.2 (Selectie)advies	23
Literatuur en geraadpleegde bronnen.....	25
Bijlagen	
1 Archeologische perioden	
2 AMZ-cyclus	
3a AMK-terreinen uit ARCHIS	
3b Archeologische waarnemingen uit ARCHIS	
Kaarten	
244774-ARCHIS	IKAW, AMK-terreinen, Waarnemingen en Onderzoeken uit ARCHIS

Administratieve gegevens

OW Projectnummer 244774
OM-nummer 49354
Provincie Zuid-Holland
Gemeente Noordwijk
Plaats Noordwijk
Toponiem Losplaatsweg

Kaartblad 30F
Coördinaten 90342/472058 90407/472107
90518/471948 90468/471894

Kadaster

Opdrachtgever Gemeente Noordwijk
Uitvoerder Oranjewoud
Datum uitvoering november 2011
Projectteam I.M.J. Vossen (projectleider)
G.J.A. Sophie (senior KNA-archeoloog)
L.J. van der Haar (archeoloog)

Bevoegd gezag Gemeente Noordwijk:
Hans Siemons (H.Siemons@katwijk.nl)

Beheer documentatie Oranjewoud Almere
Vondstdepot N.v.t.

Afbeelding 1 Locatie plangebied
(Topografische Kaart 1:25.000 (niet op schaal), © Topografische Dienst Kadaster, Emmen)

Samenvatting

In het kader van een herontwikkeling aan de Losplaatsweg heeft Ingenieursbureau Oranjewoud BV in opdracht van de gemeente Noordwijk een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Op de planlocatie aan de Losplaatsweg te Noordwijk (met een oppervlakte van 12.230 m²) zal een stedenbouwkundige ontwikkeling plaatsvinden. Om de haalbaarheid hiervan te toetsen is onder meer een archeologisch onderzoek noodzakelijk.

Het plangebied is gelegen op een strandwal die is ontstaan tijdens het laat neolithicum. Aan weerszijden van de strandwal lagen strandvlaktes. Vermoedelijk is de strandwal pas goed bewoonbaar geworden vanaf de bronstijd. In het geval van een intact bodemprofiel zijn in dit gebied daarom met name archeologische waarden te verwachten vanaf de bronstijd, en meer specifiek uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd.

Het grootste gedeelte van het plangebied is de op gemeentelijke verwachtingskaart een lage waarde toegekend. Gezien de verwachte bodemverstoringen en bodemverontreiniging kan worden geconcludeerd dat deze lage verwachtingswaarde terecht is. De kans dat zich binnen dit deel van het plangebied (nog) archeologische resten bevinden kan laag worden ingeschat.

Het meest noordoostelijke deel van het plangebied bevindt zich net binnen de oude dorpskern van Noordwijk, waardoor deze zone op de gemeentelijke verwachtingskaart een hoge waardering heeft gekregen. Gezien de reeds genoemde bodemverstoring -en verontreiniging van het terrein, alsmede het feit dat de betreffende zone meerdere fasen van bouw en sloop heeft meegemaakt én het om een zeer smalle strook gaat, wordt de kans dat zich hier nog intacte archeologische resten bevinden laag ingeschat.

(Selectie)advies

Op basis van het bureauonderzoek wordt geadviseerd om het plangebied vrij te geven voor wat betreft archeologie en de voorgenomen herontwikkeling toe te staan zonder verdere beperkingen inzake archeologie op te leggen.

Ingenieursbureau Oranjewoud B.V.
Almere, november 2011 en juni/september 2012

Projectnr. 244774
september 2012, revisie 05

1 Inleiding

In het kader van een herontwikkeling aan de Losplaatsweg voert Ingenieursbureau Oranjewoud BV in opdracht van de gemeente Noordwijk een archeologisch bureauonderzoek uit. Op de planlocatie aan de Losplaatsweg te Noordwijk (met een oppervlakte van 12.230 m²) zal een stedenbouwkundige ontwikkeling plaatsvinden. Om de haalbaarheid hiervan te toetsen is onder meer een archeologisch onderzoek noodzakelijk.

Het doel van het uitvoeren van een archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Waar kunnen we wat verwachten? Voor het opstellen van een dergelijke verwachting wordt gebruik gemaakt van reeds bekende archeologische waarnemingen, historische kaarten, bodemkundige gegevens en informatie over de landschappelijke situatie. Een gespecificeerde verwachting gaat in op de mogelijke aanwezigheid, het karakter, de omvang, de datering en de eventuele (mate van) verstoring van archeologische waarden binnen het plangebied.

Dit bureauonderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2.

Projectnr. 244774
september 2012, revisie 05

2 Beschrijving onderzoekslocatie

2.1 Begrenzing plan- en onderzoeksgebied

Plangebied

Het plangebied bevindt zich binnen de bebouwde kom van Noordwijk-Binnen, aan de Losplaatsweg (zie afbeelding 2). De planlocatie heeft een oppervlakte van 12.230 m², waarbinnen onder meer woningbouw plaats zal vinden.

Afbeelding 2. Satellietfoto van het plangebied (rood). (Bron: google.maps.nl)

Onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied is veelal groter dan het plangebied, en betreft het gebied waarover informatie is verzameld om tot een gespecificeerd verwachtingsmodel voor het plangebied te komen. In dit geval is dat een straal van circa 2,0 km vanuit het centrum van het plangebied.

2.2 Huidig en toekomstig gebruik

Huidig gebruik plangebied

Het plangebied bevindt zich in de kern van Noordwijk is momenteel grotendeels bebouwd en verhard. Op het perceel bevindt zich een kringloopwinkel, een parkeerterrein en diverse nutsvoorzieningen.

Consequenties toekomstig gebruik

Bij de ontwikkeling van het stedenbouwkundig model aan de planlocatie kunnen eventueel aanwezige archeologische resten beschadigd raken. Derhalve is het uitvoeren van een archeologisch onderzoek noodzakelijk.

2.3 Landschappelijke situatie

Het landschap van Noordwijk is vanaf het einde van de laatste ijstijd grotendeels bepaald door de interactie tussen de zee en de Oude Rijn. Ongeveer 10.000 jaar geleden, aan het einde van de laatste ijstijd, smolten de ijskappen en begon de zeespiegelstijging. Tot ongeveer 4000 voor Chr. bleef de zeespiegel stijgen en schoof het hele landschap van eilanden, waddenzee en kwelders landinwaarts. Hierna nam de snelheid van de zeespiegelstijging af en de onverminderde aanvoer van zand zorgde ervoor dat de getijdengeulen verlandden en dat de eilanden aan elkaar groeiden tot een lange zandrug (de eerste strandwal).¹ Achter deze eerste strandwal verzoette het oude waddenzeegebied. Afgestorven plantenresten konden niet vergaan en er ontstond een zeer uitgebreid veengebied, dat uiteindelijk helemaal tot aan de Utrechtse Heuvelrug reikte. Tot ongeveer 2800 voor Chr. was het estuarium van de Oude Rijn een brede waterloop waarin het water van de Oude Rijn en de Noordzee mengde en tussen zandplaten stroomde.

Door de onverminderde aanvoer van zand ontstonden er op regelmatige afstanden van elkaar strandwallen. De stukken strand die als het ware ingesloten kwamen te zitten tussen deze strandwallen werden strandvlaktes. Deze strandvlaktes waren direct na hun ontstaan veelal droog en begroeid, maar door de zeespiegelstijging steeg ook het grondwater waardoor in die afgesloten strandvlaktes veen kon ontstaan. Daarnaast waren de meeste strandvlaktes open aan de zijde waar de Oude Rijn stroomde.

Als gevolg van opstuiving van zand vanaf de aan zeezijde gelegen strandvlakte vond op de nieuw gevormde strandwallen duinvorming plaats, waardoor deze relatief hoog boven de zeespiegel kwamen te liggen. Door verstuing van de strandwallen is op veel plaatsen het veen weer geheel of gedeeltelijk overdekt geraakt met zand. Noordwijk zelf ligt op een strandwal met een vermoedelijke ouderdom van circa 4500 tot 4000 jaar.²

Aan het einde van de Romeinse tijd, rond ongeveer 300 na Chr., werd de Oude Rijn een steeds minder belangrijke tak van de Rijn. De stromingen in zee begonnen de delta af te breken en het vrijgekomen zand werd op het strand geworpen. Daar droogde het zand en kon het worden opgenomen door de wind en landinwaarts worden gevoerd. Vanaf ongeveer 800 tot 900 na Chr. ontstaan op deze manier de jonge duinen, een proces dat doorloopt tot in de 14^e eeuw. Deze jonge duinen zijn tientallen meters hoog en bedekken langs de kust van Noordwijk een groot deel van de oudere afzettingen. In deze periode werden grote delen van het cultuurland verstoven. Vanaf de 12^e eeuw leidden een veranderend klimaat en een toenemende bevolkingsdruk tot ontginning en ontbossing. Op verschillende plekken langs de kust vinden duindoorbraken plaats en krijgt de zee weer invloed op het binnenland.³

Geomorfologie en AHN

In het recente verleden zijn de strandwallen op grootschalige wijze afgegraven voor zandwinning en in het kader van de bollenteelt meestal diep omgezet. Het plangebied ligt in bebouwd gebied en is als zodanig op de geomorfologische kaart weergegeven. Op basis van nabijgelegen onbebouwde gebieden wordt duidelijk dat het onderzoeksgebied ligt op afgegraven/geëgaliseerde duinen of strandwallen (code 2M49), met aan weerszijden daarvan een ingesloten strandvlakte (code 2M40, zie afbeelding 3)

Op het Actueel Hoogtebestand Nederland is te zien dat het plangebied een gemiddelde hoogte heeft van 0,8 m +NAP. Ter vergelijking: ten oosten van Noordwijk geldt een gemiddelde hoogte van 0,35 m +NAP en de duinen ten westen van Noordwijk hebben een gemiddelde hoogte van 25 m +NAP.

¹ Groot & Wilbers, 2011

² Oude Rengerink, 1996

³ Schoorl en Beekman 2005

Afbeelding 3. Uitsnede uit de geomorfologische kaart van Nederland met daarop de ligging van het plangebied in rood. Op de kaart is te zien dat het plangebied zich waarschijnlijk bevindt op afgegraven/geëgaliseerde duinen of strandwallen (code 2M49), met aan weerszijden daarvan een ingesloten strandvlakte (code 2M40). (Bron: ARCHIS)

Bodem en grondwater

Het plangebied is niet gekarteerd op de bodemkaart, maar de kans is groot dat binnen het plangebied enkeerdgronden en/of vlakvaaggronden aanwezig zijn (zie afbeelding 4). De enkeerdgronden in het onderzoeksgebied worden gerekend tot de zogenaamde zanderijgronden. Deze gronden bestaan uit afgegraven dan wel geëgaliseerde oude duinen en standvlaktes die in het verleden meermalen zijn omgewerkt in verband met de bollenteelt. De grondwatertrap binnen beide gekarteerde bodemtypen is II, wat inhoudt dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) minder dan 0,4 m is en de gemiddeld laagste grondwatertrap (GLG) tussen de 0,5 en 0,8 m.

Afbeelding 4. Uitsnede uit de bodemkaart van Nederland, met daarop de ligging van het plangebied in rood. Op de kaart is te zien dat het plangebied waarschijnlijk bestaat uit kalkhoudende enkeerdgronden (code EZ50A, bruin), of uit vlakvaaggronden (code Zn21, geel). (Bron: ARCHIS)

2.4 Historische situatie en mogelijke verstoringen

Bewoningsgeschiedenis

In het laaggelegen en natte westen van Nederland heeft de mens altijd gezocht naar hogere en droge locaties om zich te vestigen. Toen in de loop van het neolithicum in de regio van het plangebied strandwallen ontstonden (vanaf 2500 v. Chr.), dienden deze al spoedig als gunstige vestigingslocaties. Een grote hoeveelheid vindplaatsen langs de hele strandwallenkust getuigt hiervan.

Vindplaatsen uit de bronstijd komen meer voor op de strandwallen ten zuiden van de monding van de Oude Rijn dan ten noorden daarvan. Omdat de strandwallen die binnen het plangebied liggen zijn

ontstaan vanaf 2500 voor Chr. is dit de maximale ouderdom van eventuele vindplaatsen: dit betekent dat het kan gaan om vindplaatsen vanaf het laat neolithicum. Op basis van losse vondsten kan de eerste bewoning van Noordwijk inderdaad in het laat neolithicum (2850-2000 voor Chr.) geplaatst worden, maar de eerste duidelijke sporen van bewoning in Noordwijk stammen uit de vroege bronstijd (2000-1800 voor Chr.).⁴

In de ijzertijd is sprake van meer intensieve bewoning; uit deze periode zijn binnen de gemeente meer vindplaatsen bekend. In de Romeinse tijd heeft Noordwijk een interessante ligging direct ten noorden van de *limes*. Verschillende waarnemingen binnen de gemeente duiden op bewoning gedurende deze periode.

In de vroege middeleeuwen vond bewoning van het duingebied voornamelijk plaats rond de monding van de rivieren. Historische bronnen tonen aan dat in de omgeving van Noordwijk een aantal plaatsen in de 8^e eeuw al bewoond was, bijvoorbeeld Oegstgeest en waarschijnlijk Sassenheim. Deze nederzettingen lagen hoofdzakelijk op oude strandwallen die als landbouwgrond gebruikt konden worden, de zogenaamde geest. Daarbuiten lagen veengebieden. Het langgerekte karakter van de strandwallen is weerspiegeld in de infrastructuur van deze periode.

Zandwinning is een verschijnsel dat rond Noordwijk ook op grote schaal heeft plaatsgevonden. Al vanaf de middeleeuwen werd zand afgegraven om te worden gebruikt als wegverharding en voor glasproductie. In de 18^e eeuw neemt de vraag naar zand toe en ontstaan de eerste grootschalige, commercieel georiënteerde zandafgravingen, onder meer door de bekende Amsterdamse burgemeester Six rond Hillegom. Een andere belangrijke factor in het gebied is de bloembollencultuur, die vermoedelijk in de tweede helft van de zestiende of zeventiende eeuw opkwam. Voor de teelt van bloembollen is een homogene, liefst kalkrijke zandgrond nodig, met een grondwaterstand van circa 55 cm - mv. Slechts een klein gedeelte van de in de omgeving aanwezige strandwallen en duinen voldeed aan deze eis. Bij de uitbreiding van de bollenteelt in met name de periode 1875 en 1925 heeft men dan ook (op grote schaal) veel duinen en strandwallen afgegraven, om zo aan geschikte bollengrond te komen. De door deze afgraving ontstane gronden worden zanderijgronden genoemd en zijn op grote schaal aanwezig rondom Noordwijk (zo ook de enkeerdgronden die rondom het plangebied gekarteerd zijn, zie afbeelding 4).

Historische kaarten

Op de kaart van Balthasar Florisz uit 1615 is te zien dat het huidige plangebied op de grens van de bebouwde kom ligt (zie afbeelding 5). Op basis van deze afbeelding was ter plaatse van het huidige plangebied waarschijnlijk nog geen bebouwing aanwezig.

Afbeelding 5. Uitsnede uit de kaart van Balthasar Florisz uit 1615. Hierop is te zien dat het plangebied (globale ligging weergegeven in rood) op de grens van de bebouwde kom lag. (Bron: watwaswaar.nl)

⁴ Groot & Wilbers, 2011 en Van Heeringen, e.a., 1998.

De kern van Noordwijk is, op basis van historisch kaartmateriaal, niet veel veranderd in de twee volgende eeuwen. Op het minuutplan van 1830-1850 (zie afbeelding 6) is te zien dat slechts aan de randen de bebouwing iets is uitgebreid en dat het huizenpatroon binnen de bebouwde kom zich iets verdicht heeft. Of binnen het plangebied reeds bebouwing aanwezig was, valt niet met zekerheid te zeggen; het bevindt zich nog op de rand van de bebouwde kom.

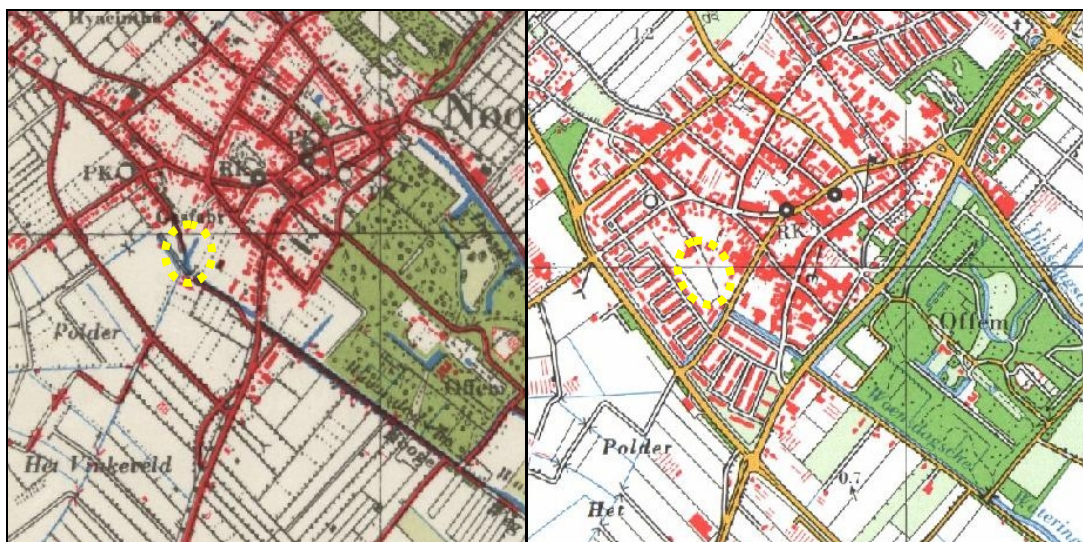
Afbeelding 6. Uitsnede uit het minuutplan van 1830-1850, met daarop de globale ligging van het plangebied in geel. (Bron: watwaswaar.nl)

Op het Bonneblad van 1900 is de exacte ligging van het plangebied weergegeven in rood (zie afbeelding 7). Hierop is te zien dat het nog steeds op de grens van de bebouwde kom ligt en deels in gebruik is als bouwland. Op meer recent topografisch kaartmateriaal is te zien dat de kern van Noordwijk zich langzaam uitbreidt. In de jaren vijftig raakt het gebied rondom het plangebied bebouwd, terwijl het plangebied zelf lange tijd onbebouwd blijft. Wel is waarschijnlijk sprake van verharding, evenals van infrastructuur (zie afbeelding 8).

Op het kaartbeeld uit 1951 is te zien dat binnen het huidige plangebied water aanwezig is en dat zich ten noorden van het plangebied een gasfabriek bevindt.

Afbeelding 7. Uitsnede uit het Bonneblad van 1900, met daarop de ligging van het plangebied in rood. (Bron: ARCHIS)

Afbeelding 8. Uitsnede uit de topografische kaart van 1951 (links) en 1982 (rechts). (Bron: watwaswaar.nl)

Mogelijke verstoringen

Op historische kaarten is te zien dat het plangebied lange tijd aan de rand van de bebouwde kom heeft gelegen zonder bebouwd te zijn. Binnen het plangebied is sprake geweest van bouwland, van

infrastructuur, water en pas in een later stadium (halverwege de 20^e eeuw) bebouwing. Tussen 1902 en 1947 heeft op het terrein de productie van gas plaatsgevonden. De opstallen van de gasfabriek zijn in 1959 verbouwd en in 1972 zijn de gashouders gesloopt. In 1982 zijn de opstallen gesloopt, waarna ter plaatse het gemeentekantoor is gevestigd.⁵ Tevens is in het verleden vanaf de Woensdagsche Watering een haven gegraven die doorliep tot aan het huidige plangebied. De Woensdagsche Watering zelf is in 1960 gedempt, zoals ook te zien is op afbeelding 8 links en rechts.

Verstoringsen kunnen dus allereerst samenhangen met agrarische activiteit in het verleden, met het dempen van de plaatselijke watergangen en met de aanleg van de gasfabriek en toegangswegen. Ook is de bodem van het terrein (waarschijnlijk) ernstig verontreinigd door de activiteiten van de gasfabriek.

⁵ De Jong 2011

Projectnr. 244774
september 2012, revisie 05

3 Bekende waarden

3.1 Archeologische waarden

Gegevens uit ARCHIS: AMK-terreinen

Binnen het plangebied zijn geen archeologische monumenten geregistreerd. Op circa driehonderd meter ten noordoosten van het plangebied ligt AMK-terrein 4044, de laat middeleeuwse stadskern van Noordwijk in combinatie met de tufstenen kerk uit de middeleeuwen. Het terrein heeft een zeer hoge archeologische waarde. Op circa 1,6 km ten noordoosten van het plangebied ligt AMK-terrein 16105. Het betreft een terrein van zeer hoge archeologische waarde waar een (deel van een) boerderij uit de vroege bronstijd aanwezig is (het overige deel is in 1997 opgegraven). Op circa 1,3 km ten zuidwesten van het plangebied tenslotte, bevindt zich een terrein van hoge archeologische waarde (AMK-terrein 16822). Het gaat om een terrein met laat middeleeuwse (13^e -eeuwse) nederzettingssporen.

Voor een beknopt van de in de omgeving aanwezige AMK-terreinen wordt verwezen naar bijlage 3a; voor een visuele weergave wordt verwezen naar bijlage 244774-ARCHIS.

Gegevens uit ARCHIS: archeologische waarnemingen

Binnen de grenzen van het plangebied zijn geen archeologische waarnemingen geregistreerd. Binnen een straal van circa 2,0 km vanuit het centrum van het plangebied zijn echter wel een groot aantal waarnemingen in ARCHIS geregistreerd. Hierbij valt een onderscheid te maken tot het gebied ten zuiden van het plangebied (relatief weinig waarnemingen) en het gebied ten noorden van het plangebied (relatief veel waarnemingen). Ten zuiden van het plangebied zijn binnen een straal van circa 2,0 km in totaal 14 waarnemingen gedaan, terwijl ten noorden van het plangebied 35 waarnemingen staan geregistreerd. Het gaat hierbij om verschillende vondstcomplexen uit de periode vanaf het neolithicum tot en met de nieuwe tijd, zoals een kerk met bijbehorend grafveld, losse muntvondsten (brons, zilver en goud), nederzettingmateriaal en -afval zoals glas, bot, houtskool, aardewerk en dergelijke, verschillende soorten bouwmaterialen en resten van agrarisch landgebruik. De dichtstbijzijnde vondsten, binnen een straal van 300 à 1000 m, betreffen resten uit de vroege middeleeuwen (waarnemingsnr. 24042), de late middeleeuwen en de nieuwe tijd (waarnemingsnr. 22692 en 48538) en de vroege romeinse tijd - nieuwe tijd (waarnemingsnr. 29757),

Gegevens uit ARCHIS: eerdere onderzoeken

Binnen een straal van 500 à 1000 m rond het plangebied zijn in het verleden 10 verschillende archeologische onderzoeken uitgevoerd (zie afbeelding 9). Voor de meeste onderzoeken zijn in ARCHIS geen gegevens bekend of werden er geen archeologische resten aangetroffen. Vijf onderzoeken zijn het vermelden waard. Op circa 500 m ten noordwesten van het plangebied heeft Becker en Van de Graaf in 2011 een geofysisch onderzoek uitgevoerd, waarbij is vast komen te staan dat zich al vrij dicht onder het maaiveld archeologische resten bevinden. Gezien de locatie nabij AMK-terrein 4044, is hier waarschijnlijk sprake van (laat) middeleeuwse resten.

Direct ten oosten van het plangebied, aan de Boekerslootlaan, heeft RAAP in 2007 een booronderzoek uitgevoerd (onderzoeksmelding 20779). Op grond van het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten is dit plangebied vrijgegeven.

Op circa 250 m ten noordwesten van het plangebied heeft ARC in 2009 een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen uitgevoerd, waarbij vast is komen te staan dat het maaiveld circa 1,0 m is afgegraven en dat van het resterende pakket strandwalafzettingen circa 0,7 tot 0,9 m verstoord is. Omdat geen archeologische indicatoren werden aangetroffen, werd het plangebied vrijgegeven voor vervolgonderzoek. Tevens is geconcludeerd dat hierin geen archeologische niveau is aangetroffen die geschikt zal zijn geweest voor bewoning.

Ongeveer 125 m ten noordoosten van het plangebied heeft RAAP in 2004 een archeologische begeleiding uitgevoerd (OM-nummer 6694) in het kader van een herinrichting. Het in een eerder

stadium uitgevoerde bureauonderzoek deed vermoeden dat ter plaatse een 10^e eeuwse kapel zou hebben gestaan, maar hiervan werden tijdens de werkzaamheden geen sporen van aangetroffen. Wel zijn twee waterputten en een beerput uit de 19^e eeuw aangetroffen; deze zijn echter niet geregistreerd als archeologische waarneming en zijn als niet behoudenswaardig bestempeld.

Afbeelding 9. Verschillende archeologische onderzoeken die rondom het plangebied (OM 49354, rood) hebben plaatsgevonden. (Bron: ARCHIS)

Op ongeveer 200 m ten oosten van het plangebied is in 2003 eveneens door RAAP een booronderzoek uitgevoerd op een bouwlocatie aan de Voorstraat (OM-nummer 3723). Uit het onderzoek kwam naar voren dat de ondergrond bestaat uit Oude Duinen, waarvan de top echter verstoord is. In een aantal boringen is op een diepte tussen 1,7 en 1,9 m -mv een humeuze zandlaag aangetroffen. De in deze laag aanwezige brokjes houtskool duiden mogelijk op de aanwezigheid van archeologische resten. Vervolgonderzoek is geadviseerd in de vorm van een archeologische begeleiding.

3.2 Ondergrondse bouwhistorische waarden

Binnen het plangebied zijn voor zover bekend geen ondergrondse bouwhistorische waarden aanwezig.⁶

⁶ www.kich.nl

4 Archeologische verwachting

4.1 Bestaande verwachtingskaarten

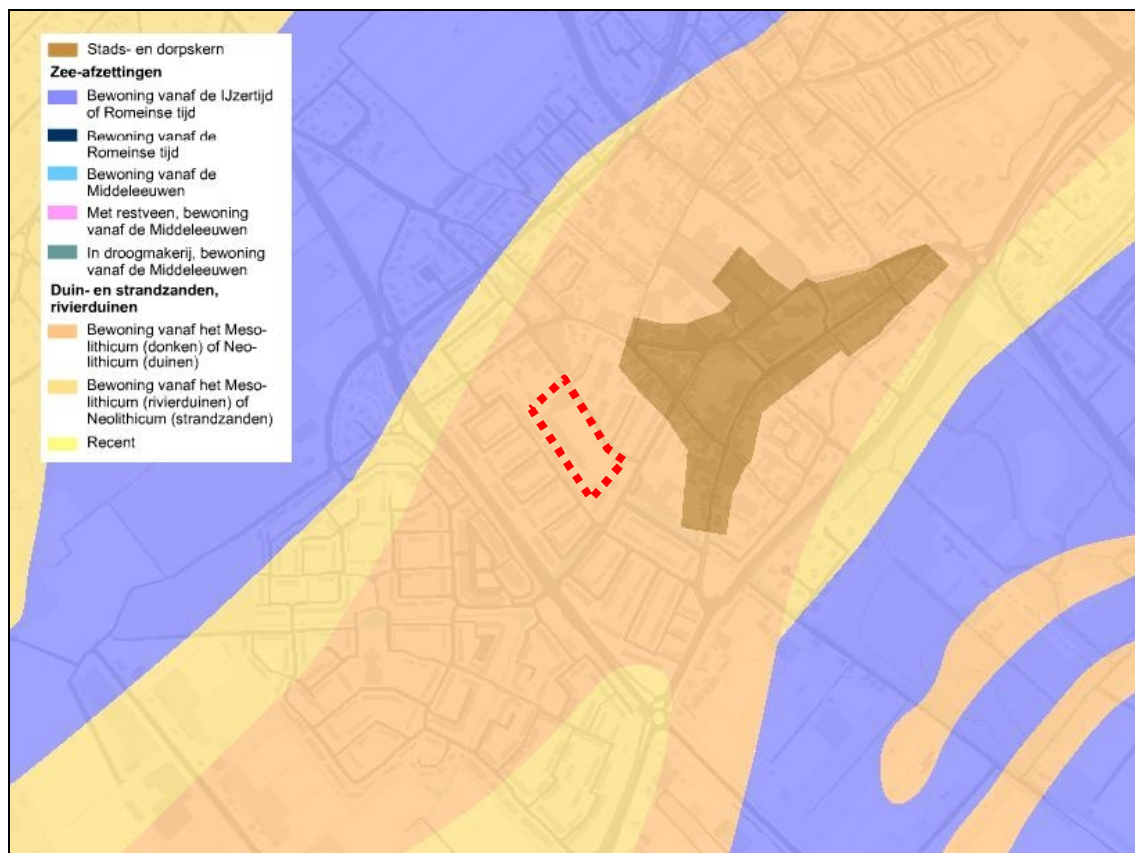
IKAW

De Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) is een door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed opgestelde kaart waarop aan de hand van eerder gedane archeologische waarnemingen en de bodemkundige gegevens is aangegeven wat de kans is in een bepaald gebied archeologie aan te treffen: laag, middelhoog of hoog. Zoals de naam al aangeeft gaat het hier - vanwege schaal en extrapolatie - slechts om een ruwe indicatie.

Het plangebied heeft volgens de criteria van de IKAW een hoge archeologische verwachtingswaarde.

Provinciale verwachtingskaart

Op de CHS van de provincie Zuid-Holland is te zien dat het plangebied op een strandwal ligt, waarbij vastgesteld is dat bewoning hier plaatsvond vanaf het neolithicum (zie afbeelding 10). Voor het plangebied geldt op basis van de kartering op deze strandwal een hoge trefkans voor archeologie. Dit houdt in dat conform landelijk en provinciaal beleid een archeologisch vooronderzoek verplicht wordt gesteld.

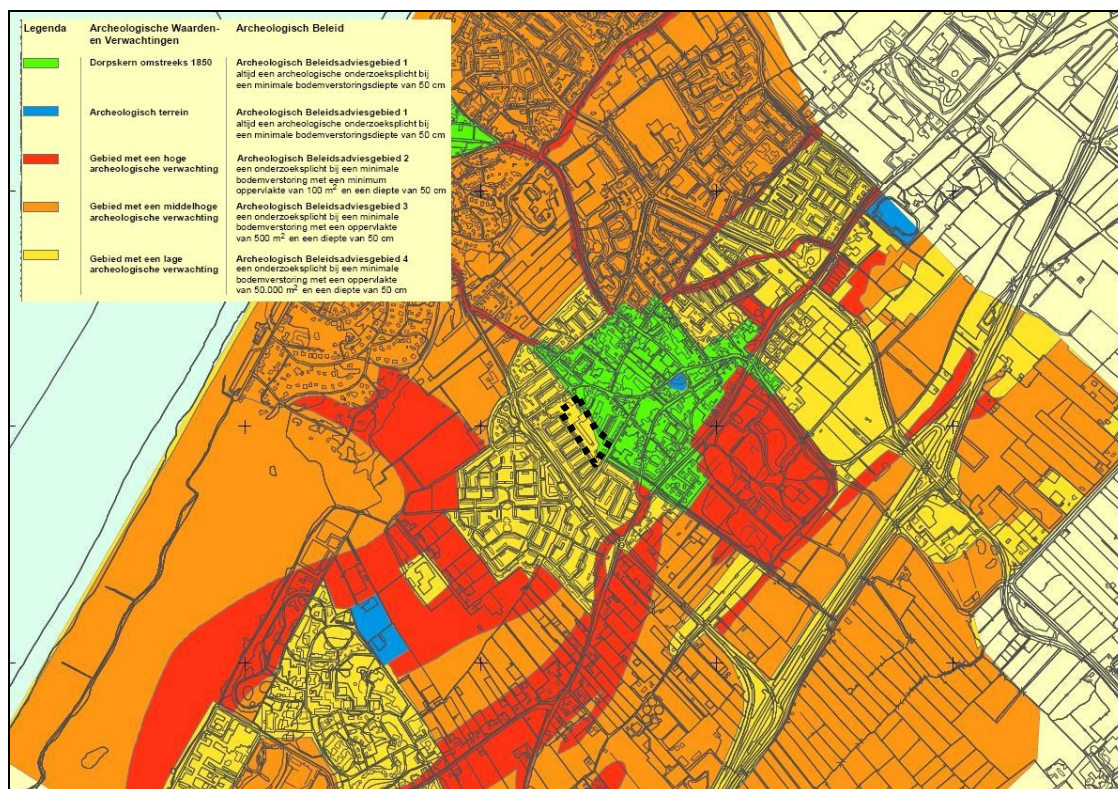

Afbeelding 10. Uitsnede uit de Cultuurhistorische Atlas van Zuid-Holland. Hierop valt te zien dat op de duinen ter plaatse van het plangebied bewoning vanaf het neolithicum mogelijk kan zijn geweest. (Bron: zuidholland.nl)

Gemeentelijke verwachtingskaart

Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Noordwijk is het plangebied grotendeels gekarteerd met een lage archeologische verwachtingswaarde. Slechts het uiterste oosten van het terrein valt binnen de oude dorpskern van Noordwijk. Voor gebieden met een lage verwachting geldt

dat onderzoek noodzakelijk is bij verstoringen groter dan 50.000 m² en dieper dan 0,5 m -mv; voor ingrepen binnen de oude dorpskern geldt dat onderzoek deze terreinen binnen de gemeente bij wijze van dubbelbestemming zijn bestemd voor bescherming en veiligstelling van archeologische resten. Bodemverstorende werkzaamheden dieper dan 0,5 m -mv en met een grotere oppervlakte dan 0 m² zijn ter plaatse verboden. Voorafgaand aan dergelijke werkzaamheden dient een archeologisch onderzoek conform de KNA (versie 3.2) te worden uitgevoerd.

Afbeelding 11. Uitsnede uit de archeologische beleidskaart van de gemeente Noordwijk met daarop de locatie van het plangebied (zwart) in de oude dorpskern (oosthoek) en een zone met een lage verwachtingswaarde (Bron: gemeente Noordwijk).

4.2 Gespecificeerde archeologische verwachting

Het plangebied is gelegen op een strandwal die is ontstaan tijdens het laat neolithicum. Aan weerszijden van de strandwal lagen strandvlaktes. Vermoedelijk is de strandwal pas goed bewoonbaar geworden vanaf de bronstijd. In dit gebied zijn daarom met name archeologische waarden te verwachten vanaf de bronstijd, maar resten uit het laat neolithicum worden niet uitgesloten. Gezien de in de directe omgeving aangetroffen vindplaatsen, worden (*bij een intact bodemprofiel*) met name archeologische resten verwacht uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd. In het geval van een top van de strandwal, kunnen tevens resten uit de bronstijd, ijzertijd/Romeinse tijd aanwezig zijn.

Echter, op basis van diverse gegevens kan worden aangenomen dat 1) er binnen het plangebied sprake is geweest van zandafgravingen, 2) er geen bebouwing aanwezig is geweest tot in de 20^e eeuw, 3) de bodem verstoord is als gevolg van 3) zandwinning, 4) de bouw/sloop van een gasfabriek, 5) de bouw/en sloop van een gemeentekantoor, en 6) de aanleg van diverse kabels en leidingen. Bovendien blijkt uit diverse onderzoeken vlak bij het plangebied dat daar inderdaad sprake is van een afgegraven/verstoord bodem en dat hier geen archeologische resten aanwezig zijn.

Op basis van het bovenstaande kan de onderstaande gespecificeerde verwachting worden uitgesproken:

Datering

In principe neolithicum/bronstijd - Romeinse tijd, en met name middeleeuwen/nieuwe tijd.
Gezien het bovenstaande geldt echter:

Bronstijd - middeleeuwen: lage verwachting.

Nieuwe tijd: lage verwachting voor funderingen ouder dan 20^e eeuw. Hoge verwachting voor funderingen vanaf 20^e eeuw (o.a. van gasfabriek en stadskantoor).

Complexiteit

Funderingsresten uit de 20^e eeuw.

Omvang

Variërend van losse muurresten tot grotere funderingen (enkele meters tot de grootte van het plangebied).

Diepteligging

Archeologische resten kunnen zich direct onder het maaiveld bevinden. Op basis van onderzoeksgegevens uit de directe omgeving van het plangebied worden de verstoorde/afgegraven duinafzettingen behorende tot de Oude Duinen binnen 1 m - mv of dieper verwacht.

Gezien de verwachte bodemverstoring worden echter geen intacte archeologische resten verwacht uit de periode van voor de bouw van de gasfabriek.

Locatie

De archeologische resten kunnen in het gehele plangebied voorkomen.

Uiterlijke kenmerken

Funderingsresten, afvalkuilen etcetera die samengehangen met de (sub)recente geschiedenis van het plangebied (o.a. de bouw- en sloop van de gasfabriek).

Mogelijke verstoringen

De oude en huidige bebouwing zal de bodem van het plangebied waarschijnlijk hebben verstoord. Waarschijnlijk is een deel van het bodemprofiel in het verleden ten behoeve van zandwinning afgegraven (dit is ook aangetoond op diverse locaties vlakbij het plangebied). Tussen 1902 en 1947 heeft op het terrein de productie van gas plaatsgevonden. In 1972 zijn de gashouders hiervan gesloopt en in 1982 de opstallen. Ook liep de Woensdagsche Watering door het plangebied, die in 1960 is gedempt. Verstoringen kunnen tevens samenhangen met agrarische activiteit in het verleden, maar vooral met het dempen van de plaatselijke watergangen en met de aanleg van de gasfabriek en toegangswegen. Rekening moet worden gehouden met ernstige bodemverstoringen en bodemverontreiniging door de activiteiten van de gasfabriek. Ook dient rekening gehouden te worden met verstoringen als gevolg van kabels en leidingen.

Projectnr. 244774
september 2012, revisie 05

5 Conclusies en advies

5.1 Conclusies

Het plangebied is gelegen op een strandwal die is ontstaan tijdens het laat neolithicum. Aan weerszijden van de strandwal lagen strandvlaktes. Vermoedelijk is de strandwal pas goed bewoonbaar geworden vanaf de bronstijd. In het geval van een intact bodemprofiel zijn in dit gebied daarom met name archeologische waarden te verwachten vanaf de bronstijd, en meer specifiek uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd.

Het grootste gedeelte van het plangebied is de op gemeentelijke verwachtingskaart een lage waarde toegekend. Gezien de verwachte bodemverstoringen en bodemverontreiniging kan worden geconcludeerd dat deze lage verwachtingswaarde terecht is. De kans dat zich binnen dit deel van het plangebied (nog) archeologische resten bevinden kan laag worden ingeschat.

Het meest noordoostelijke deel van het plangebied bevindt zich net binnen de oude dorpskern van Noordwijk, waardoor deze zone op de gemeentelijke verwachtingskaart een hoge waardering heeft gekregen. Gezien de reeds genoemde bodemverstoring -en verontreiniging van het terrein, alsmede het feit dat de betreffende zone meerdere fasen van bouw en sloop heeft meegemaakt én het om een zeer smalle strook gaat, wordt de kans dat zich hier nog intacte archeologische resten bevinden laag ingeschat.

5.2 (Selectie)advies

Op basis van het bureauonderzoek wordt geadviseerd om het plangebied vrij te geven voor wat betreft archeologie en de voorgenomen herontwikkeling toe te staan zonder verdere beperkingen inzake archeologie op te leggen.

Ingenieursbureau Oranjewoud B.V.
Almere, november 2011 en juni/september 2012

Projectnr. 244774
september 2012, revisie 05

Literatuur en geraadpleegde bronnen

Barends et. al., 1986: *Het Nederlandse landschap. Een historisch-geografische benadering*. Uitgeverij Matrijs, Utrecht.

Berendsen, H.J.A. 2004 (4^e druk): *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie*. Van Gorcum, Assen.

Berkel, G. van en K. Samplonius. 2006: *Nederlandse plaatsnamen, herkomst en historie*. Het Spectrum, Houten.

Fris, C.J., 2011: *Saneringsplan voormalige gasfabriek Losplaatsweg te Noordwijk*. Ingenieursbureau Oranjewoud.

Groot, N.C.F. & A.W.E. Wilbers, 2011: *In de bodem van Noordwijk. Archeologische waarden- en verwachtingenkaart en archeologische beleidskaart van de gemeente Noordwijk*. B&G-rapport 956.

Heeringen, R.M. van, H.M. van der Velde en I. van Amen, 1998: *Een tweeschepige huisplattegrond en akkerland uit de Vroege Bronstijd te Noordwijk, prov. Zuid-Holland*. In: Rapportage Archeologische Monumentenzorg 55 (RAM55).

Jong, A. de, 2011: *Actualiserend bodemonderzoek en nader onderzoek (fasen 1 en 2) voormalige gasfabriek Losplaatsweg Noordwijk*. Oranjewoud.

Oude Rengerink, J.A.M., 1996: *Gemeente Noordwijk. Een archeologische inventarisatie en kartering*. RAAP-rapport 184.

Rooij, J.A.G. van & R.M. van der Zee, 2010: *Rembrandtweg 30 en 32 te Noordwijk aan Zee, gemeente Noordwijk*. ADC-rapport 1811.

Schoorl, H. en F. Beekman 2005 (1st druk 1986): *Duinlandschap*. In S. Barends, H.G. de Haas, M.J. de Harde, J. Renes, T. Stol, J.C. van Triest, R.J. de Vries en F.J. van Woudenberg: *Het Nederlandse landschap: een historisch-geografische benadering*. Matrijs, Utrecht, p. 40-53.

Teekens, P.C. & L.J. van der Haar, 2011: *Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende boringen) wijzigingsplan Hoogstraat, Noordwijkerhout*. Archeologische Rapporten Oranjewoud 2011/65.

Kaarten

Bodemkaart van Nederland, 1:50000, STIBOKA, kaartblad 30F
Grote Historische Atlas (1830-1855), Wolters Noordhoff, Groningen
Minuutplan ca. 1830 (<http://www.watwaswaar.nl>)
Topografische kaart 1:25000 (<http://kadata.kadaster.nl>)
Topografisch-militaire kaarten 1879, 1900 (www.watwaswaar.nl)

Internet

www.watwaswaar.nl
www.bodemdata.nl
www.ahn.nl/viewer

Projectnr. 244774
september 2012, revisie 05

Bijlage 1: Archeologische perioden

Bijlage 1: Archeologische perioden

Als bijlage op de resultaten en verzamelde gegevens wordt hieronder een algemene ontwikkeling van de bewonersgeschiedenis in Nederland geschetst.

Gedurende het **paleolithicum** (300.000-8800 voor Chr.) hebben moderne mensen (*homo sapiens*) onze streken tijdens de warmere perioden wel bezocht, doch sporen uit deze periode zijn zeldzaam en vaak door latere omstandigheden verstoord. De mensen trokken als jager-verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. De verschillende groepen jager-verzamelaars exploiteerden kleine territoria, maar verbleven, afhankelijk van het seizoen, steeds op andere locaties.

In het **mesolithicum** (8800-4900 voor Chr.) zette aan het begin van het Holoceen een langdurige klimaatsverbetering in. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor geleidelijk een bosvegetatie tot ontwikkeling kwam en de variatie in flora en fauna toenam. Ook in deze periode trokken de mensen als jager-verzamelaars rond. Voorwerpen uit deze periode bestaan voornamelijk uit voor de jacht ontworpen vuurstenen spitsjes.

De hierop volgende periode, het **neolithicum** (5300-2000 voor Chr.), wordt gekenmerkt door een overschakeling van jager-verzamelaars naar sedentaire bewoners, met een volledig agrarische levenswijze. Deze omwenteling ging gepaard met een aantal technische en sociale vernieuwingen, zoals huizen, geslepen bijlen en het gebruik van aardewerk. Door de productie van overschot kon de bevolking gaan groeien en die bevolkingsgroei had tot gevolg dat de samenleving steeds complexer werd. Uit het neolithicum zijn verschillende grafmonumenten bekend, zoals hunebedden en grafheuvels.

Het begin van de **bronstijd** (2000-800 voor Chr.) valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen, zoals bijlen. Het gebruik van vuursteen was hiermee niet direct afgelopen. Vuursteenmateriaal uit de bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Het aardewerk is over het algemeen zeldzaam. De grafheuveltraditie die tijdens het neolithicum haar intrede deed werd in eerste instantie voortgezet, maar rond 1200 voor Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, eventueel omgeven door een greppel.

In de **ijzertijd** (800-12 voor Chr.) werden de eerste ijzeren voorwerpen gemaakt. Ten opzichte van de bronstijd traden er in de aardewerktraditie en in het gebruik van vuursteen geen radicale veranderingen op. De mensen woonden in verspreid liggende hoeven of in nederzettingen van enkele huizen. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen (*celtic fields*). In deze periode werden de kleigebieden ook in gebruik genomen door mensen afkomstig van de zandgebieden. Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand. Er zijn zogenaamde vorstengraven bekend in Zuid-Nederland, maar de meeste begravingen vonden plaats in urnenvelden.

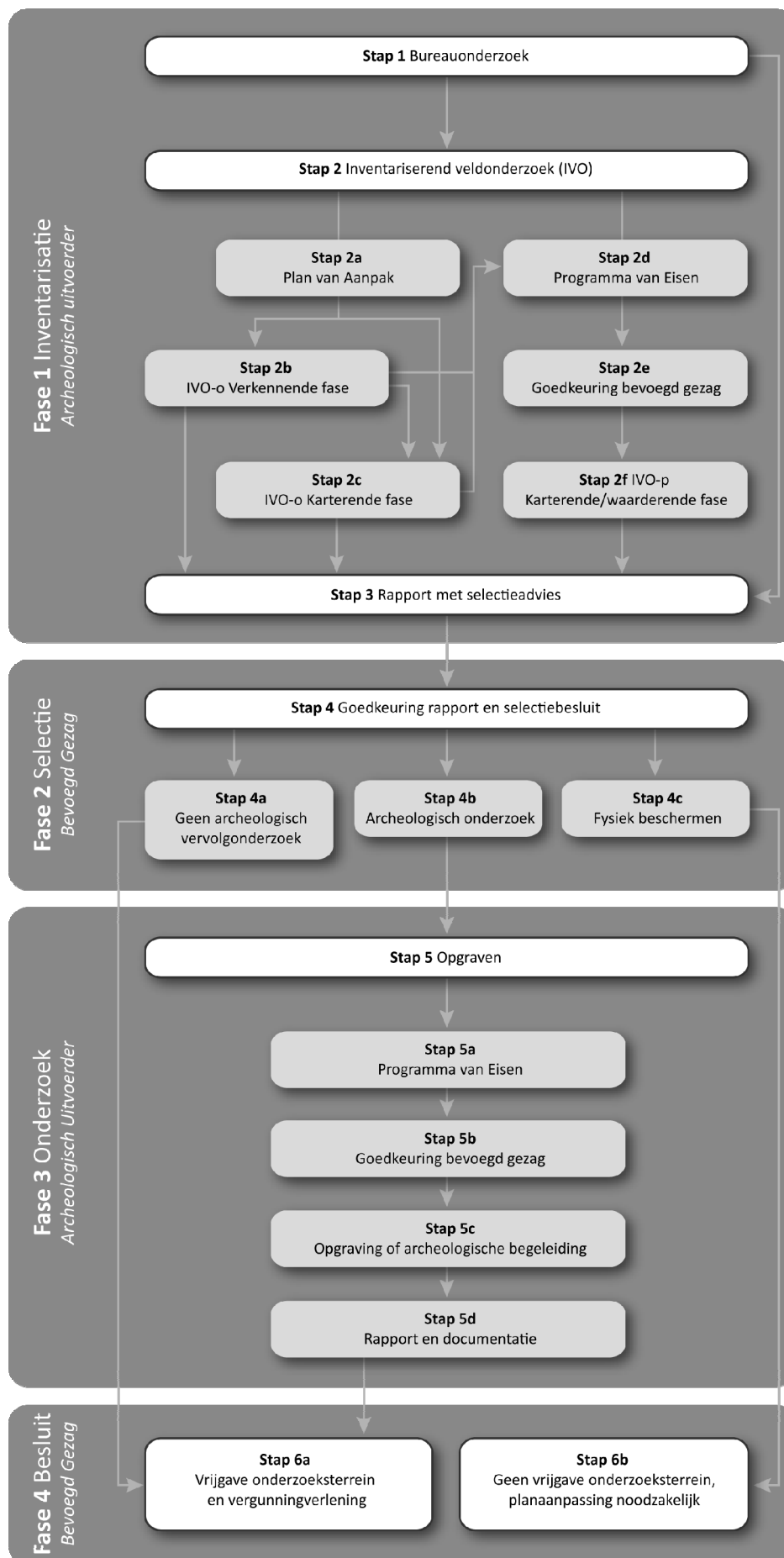
Met de **Romeinse tijd** (12 voor Chr. tot 450 na Chr.) eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. In 47 na Chr. werd de Rijn definitief als rijksgrens van het Romeinse Rijk ingesteld. Ter controle van deze zogenaamde *limes* werden langs de Rijn *castella* (militaire forten) gebouwd. De inheems leefwijze handhaafde zich wel, ook al werd de invloed van de Romeinen steeds duidelijker in soorten aardewerk (o.a. gedraaid) en een betere infrastructuur. Onder meer ten gevolge van invallen van Germaanse stammen ontstond er instabiliteit wat uiteindelijk leidde tot het instorten van de grensverdediging langs de Rijn.

Over de **middeleeuwen** (450-1500 na Chr.), en met name de vroege middeleeuwen (450-1000 na Chr.), zijn nog veel zaken onbekend. Archeologische overblijfselen zijn betrekkelijk schaars. De politieke macht was na het wegvallen van de Romeinen in handen gekomen van regionale en lokale hoofdlieden. Vanaf de 10^e eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is een toenemende feodalisering zichtbaar. Door bevolkingsgroei en gunstige klimatologische omstandigheden werd in deze periode een begin gemaakt met het ontginnen van bos, heide en veen. Veel van onze huidige steden en dorpen dateren uit deze periode.

De hierop volgende periode 1500 – heden wordt aangeduid als **nieuwe tijd**.

Bijlage 2: Archeologische Monumentenzorg (AMZ)

- schematisch overzicht AMZ
- verklarende woordenlijst AMZ

Verklarende woordenlijst Archeologische Monumentenzorg (AMZ)

Archeologische begeleiding (STAP 5c)

Een archeologische begeleiding wordt uitgevoerd wanneer proefsleuven of een opgraving niet mogelijk zijn door bijvoorbeeld civieltechnische beperkingen.

Archeologische indicatoren

Hiermee worden aanwijzingen in de bodem bedoeld die duiden op menselijke activiteiten in het verleden, zoals aardewerkscherven, houtskool, botmateriaal, vondstlagen, etc.

Archis

Archeologisch informatiesysteem voor Nederland. Een digitale databank met gegevens over archeologische vindplaatsen en terreinen.

Bureauonderzoek (STAP 1)

Het bureauonderzoek is een rapportage waarin een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel wordt opgesteld aan de hand van geomorfologische en bodemkaarten, de Archeologische Monumentenkaart (AMK), het Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS), historische kaarten en archeologische publicaties.

Fysiek beschermen (STAP 4c)

De archeologische resten blijven in de bodem behouden door bijvoorbeeld planaanpassingen.

Geofysisch onderzoek

Meetapparatuur brengt archeologische verschijnselen in de bodem driedimensionaal in kaart zonder te boren of te graven. Dit kan bijvoorbeeld door radar-, weerstandsonderzoek of elektromagnetische metingen.

Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Dit model geeft op detailniveau voor het plangebied aan wat aan archeologische vindplaatsen aanwezig kan zijn. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt bepaald of een inventariserend veldonderzoek nodig is en wat de juiste methode is om eventueel aanwezige archeologische resten aan te tonen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) (STAP 2)

Tijdens een inventariserend veldonderzoek worden archeologische waarden in het veld geïnventariseerd en gedocumenteerd. Waar is wat in de bodem aanwezig? De inventarisatie kan bestaan uit een inventariserend veldonderzoek-overig (door middel van een booronderzoek, veldkartering en/of geofysisch onderzoek) en/of een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. Wat de beste methode is, hangt sterk af van de omstandigheden en de aard van de vindplaats.

Inventariserend veldonderzoek - overig (IVO-o) (STAP 2b of 2c)

Bij een Inventariserend veldonderzoek - overig door middel van boringen (IVO-o) worden boringen gezet door middel van een handboor of guts.

Inventariserend veldonderzoek -proefsleuven (IVO-p) (STAP 2f)

Proefsleuven zijn lange sleuven van twee tot vijf meter breed die worden aangelegd in de zones waar aanwijzingen zijn voor het aantreffen van archeologische vindplaatsen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Verkennde fase (STAP 2b)

Wanneer bij het bureauonderzoek onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om een gespecificeerd verwachtingsmodel op te stellen, wordt een inventariserend veldonderzoek - verkennde fase uitgevoerd. In deze fase wordt onderzocht of de bodem nog intact is, wat de bodemopbouw is en hoe deze invloed heeft gehad op de locatiekeuze van de mens in het verleden. Het onderzoek is bedoeld om kansarme zones om archeologische resten aan te treffen uit te sluiten en kansrijke zones te selecteren voor vervolgonderzoek. Een verkennd onderzoek kent een relatief lage onderzoeksintensiteit en wordt meestal uitgevoerd door middel van boringen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Karterende fase (STAP 2c of 2f)

Tijdens een inventariserend veldonderzoek - karterende fase wordt het plangebied systematisch onderzocht op de aanwezigheid van archeologische sporen en/of vondsten. De intensiteit van onderzoek is groter dan in de

verkennde fase, bijvoorbeeld door een groter aantal boringen per hectare of door het aanleggen van proefsleuven.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Waarderende fase (STAP 2f)

Tijdens de waarderende fase wordt aangegeven of de aangetroffen archeologische vindplaatsen behoudenswaardig zijn. Dat betekent dat de aard, omvang, datering, conservering en inhoudelijke kwaliteit van de vindplaats(en) wordt vastgesteld. Wanneer de waardering van de archeologische resten laag is, hoeft geen verder archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. Het plangebied wordt 'vrijgegeven'. Wanneer de resten behoudenswaardig zijn, wordt in eerste instantie behoud in situ (ter plekke in de bodem) nagestreefd. Wanneer dit door de voorgenomen ontwikkelingen niet mogelijk is, wordt vervolgonderzoek uitgevoerd in de vorm van een opgraving of archeologische begeleiding. Vaak wordt deze fase gecombineerd uitgevoerd met het inventariserend veldonderzoek karterende fase.

Opgraving (STAP 5c)

Wanneer door de toekomstige ontwikkelingen aanwezige archeologische resten in de bodem niet behouden kunnen worden, wordt een opgraving uitgevoerd. Tijdens de opgraving worden archeologische resten gedocumenteerd, gefotografeerd en bestudeerd. Hierdoor wordt informatie over het verleden zo goed mogelijk vastgelegd en behouden.

Plan van Aanpak (PvA) (STAP 2a)

Voor een booronderzoek is een Plan van Aanpak (PvA) noodzakelijk. Het PvA beschrijft hoe het veldwerk wordt uitgevoerd en uitgewerkt.

Programma van Eisen (PvE) (STAP 2d of 5a)

Voor het uitvoeren van een inventariserend veldonderzoek - proefsleuven, archeologische begeleiding of opgraving is een Programma van Eisen (PvE) noodzakelijk. Het PvE beschrijft het doel, vraagstelling en uitvoeringsmethode van het archeologisch onderzoek. Dit document wordt beschouwd als basisdocument voor archeologisch veldonderzoek waarmee de inhoudelijke kwaliteit gewaarborgd wordt. Het PvE wordt goedgekeurd door het bevoegd gezag (gemeente, provincie of het rijk).

Quickscan

In een quickscan wordt geïnventariseerd of en waar archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd.

Selectieadvies (STAP 3)

In het selectieadvies wordt op archeologisch inhoudelijke argumenten het advies gegeven welke delen van het plangebied vrijgegeven kunnen worden voor verdere ontwikkeling en welke delen behouden of opgegraven moeten worden.

Selectiebesluit (STAP 4)

De bevoegde overheid (gemeente, provincie of soms het rijk) geeft op basis van het selectieadvies aan welke maatregelen genomen worden. De bevoegde overheid kan van het selectieadvies afwijken indien zij dat nodig acht.

Veldkartering

Bij een veldkartering wordt het plangebied systematisch belopen om archeologische oppervlaktevondsten te verzamelen.

Bijlage 3a: AMK-terreinen uit ARCHIS II

Bijlage 3b: Waarnemingen uit ARCHIS II

waarnemingsnr.	22691		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend
<i>plaats</i>	Onbekend	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Noordwijk	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
<i>toponiem</i>	POLDER HET VINKEVELD		
<i>coördinaten</i>	89640 471190		
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: metaaldetector		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstatum</i>	08-1992		
waarnemingsnr.	22692		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend
<i>plaats</i>	Onbekend	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Noordwijk	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
<i>toponiem</i>	POLDER HET VINKEVELD	Nieuwe tijd: 1500 - heden	Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>coördinaten</i>	90000 472190	Onbekend	Onbekend
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: metaaldetector		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstatum</i>	08-1992		
waarnemingsnr.	24006		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend
<i>plaats</i>	Noordwijk	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Noordwijk	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
<i>toponiem</i>	LANGEVELD		
<i>coördinaten</i>	90000 472000		
<i>vondstomstandigheden</i>	Indirect: literatuur		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstatum</i>	9999		
waarnemingsnr.	24008		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Grafveld, inhumaties
<i>plaats</i>	Noordwijk-Binnen	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Noordwijk	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC	Middeleeuwen vroeg D: 900 - 1050 nC
<i>toponiem</i>	N.H. KERK	<i>type vindplaats</i>	Kerk
<i>coördinaten</i>	90830 472180	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: opgraving	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
<i>OM-nr.</i>	-1	Middeleeuwen vroeg D: 900 - 1050 nC	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
<i>vondstatum</i>	1971	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
waarnemingsnr.	24042		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend
<i>plaats</i>	Noordwijk	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Noordwijk	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
<i>toponiem</i>			
<i>coördinaten</i>	90000 472000		
<i>vondstomstandigheden</i>	Indirect: literatuur		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstatum</i>	9999		
waarnemingsnr.	24047		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>plaats</i>	Onbekend	<i>datering van</i>	<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Noordwijk	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
<i>toponiem</i>	GOOWEG		
<i>coördinaten</i>	91170 472570		
<i>vondstomstandigheden</i>	Indirect: onbepaald		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstatum</i>	02-1968		

<i>waarnemingsnr.</i>	29757	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk	Romeinse tijd vroeg: 12 - 70 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Noordwijk			
<i>toponiem</i>	LANDGOED OFFEM			
<i>coördinaten</i>	90880 471780			
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: metaaldetector			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1994			
<i>waarnemingsnr.</i>	30266	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC		Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
<i>gemeente</i>	Noordwijk	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC		Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
<i>toponiem</i>	POLDER HET VINKEVELD	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>coördinaten</i>	89570 471160	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: metaaldetector	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>OM-nr.</i>	-1	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
<i>vondstdatum</i>	1994	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>waarnemingsnr.</i>	32900	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk-Binnen	IJzertijd vroeg: 800 - 500 vC		Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC
<i>gemeente</i>	Noordwijk			
<i>toponiem</i>	GOOWEG-NIEUWE OFFEMWEG			
<i>coördinaten</i>	91050 472200			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: opgraving			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	20-02-1995			
<i>waarnemingsnr.</i>	40527	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk	Romeinse tijd vroeg: 12 - 70 nC		Romeinse tijd laat: 270 - 450 nC
<i>gemeente</i>	Noordwijk	Romeinse tijd laat B: 350 - 450 nC		Romeinse tijd laat B: 350 - 450 nC
<i>toponiem</i>	VINKEVELD	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC		Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
<i>coördinaten</i>	89600 471270	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: metaaldetector			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	07-1999			
<i>waarnemingsnr.</i>	48538	<i>type vindplaats</i>	Economie, onbepaald	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>gemeente</i>	Noordwijk			
<i>toponiem</i>	Wilhelminahofje			
<i>coördinaten</i>	90500 472180			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: begeleiding			
<i>OM-nr.</i>	6694			
<i>vondstdatum</i>	17-05-2004			

<i>waarnemingsnr.</i>	56571	<i>type vindplaats</i>	Stad	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk	Nieuwe tijd: 1500 - heden		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>gemeente</i>	Noordwijk	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>toponiem</i>	Wilhelminastraat 53			
<i>coördinaten</i>	90800 472480			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	8949			
<i>vondstatum</i>	15-06-2004			
<i>waarnemingsnr.</i>	59400	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk	Neolithicum: 5300 - 2000 vC		Bronstijd: 2000 - 800 vC
<i>gemeente</i>	Noordwijk			
<i>toponiem</i>	Offem			
<i>coördinaten</i>	91000 471200			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	15-11-2000			
<i>waarnemingsnr.</i>	59426	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk	Paleolithicum: tot 8800 vC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Noordwijk	Neolithicum: 5300 - 2000 vC		Bronstijd: 2000 - 800 vC
<i>toponiem</i>	Offem	Middeleeuwen vroeg A: 450 - 525 nC		Middeleeuwen vroeg D: 900 - 1050 nC
<i>coördinaten</i>	91000 471450			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	15-11-2000			
<i>waarnemingsnr.</i>	60122	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk	Neolithicum: 5300 - 2000 vC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Noordwijk			
<i>toponiem</i>	Offem			
<i>coördinaten</i>	91200 471050			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	15-11-2000			
<i>waarnemingsnr.</i>	400292	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk	Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC		Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC
<i>gemeente</i>	Noordwijk			
<i>toponiem</i>	Offemweg 121			
<i>coördinaten</i>	90775 471950			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	3723			
<i>vondstatum</i>	03-12-2001			
<i>waarnemingsnr.</i>	401190	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk	Paleolithicum: tot 8800 vC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Noordwijk			
<i>toponiem</i>	Kerkhofpad 4			
<i>coördinaten</i>	90551 472264			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	12499			
<i>vondstatum</i>	20-05-2005			

<i>waarnemingsnr.</i>	406707	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk			Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
<i>gemeente</i>	Noordwijk			
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	89645 471191			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstatum</i>	2004			
<i>waarnemingsnr.</i>	410355	<i>type vindplaats</i>	Huisplaats, onverhoogd	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk			Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Noordwijk		Paleolithicum: tot 8800 vC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>toponiem</i>	Nieuwe Offemweg		Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>coördinaten</i>	91100 472165		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	23347			
<i>vondstatum</i>	01-07-2007			
<i>waarnemingsnr.</i>	410361	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk			Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
<i>gemeente</i>	Noordwijk		IJzertijd: 800 - 12 vC	Middeleeuwen: 450 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	Van de Mortelstraat		IJzertijd: 800 - 12 vC	
<i>coördinaten</i>	91140 472775			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	23347			
<i>vondstatum</i>	01-07-2007			
<i>waarnemingsnr.</i>	410363	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk			Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Noordwijk		Paleolithicum: tot 8800 vC	
<i>toponiem</i>	Gooweg			
<i>coördinaten</i>	91280 472470			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	23347			
<i>vondstatum</i>	01-07-2007			
<i>waarnemingsnr.</i>	412392	<i>type vindplaats</i>	Akker/tuin	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk-Binnen			Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>gemeente</i>	Noordwijk		Paleolithicum: tot 8800 vC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>toponiem</i>	Kerkstraat/Tramsteeg		Neolithicum vroeg A: 5300 - 4900 vC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>coördinaten</i>	90700 472300		IJzertijd laat: 250 - 12 vC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: proefputten/proefsl		Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
<i>OM-nr.</i>	19263		Romeinse tijd vroeg: 12 - 70 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>vondstatum</i>	05-10-2006		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
			Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
			Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
			Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
		<i>datering van</i>		<i>tot</i>
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden

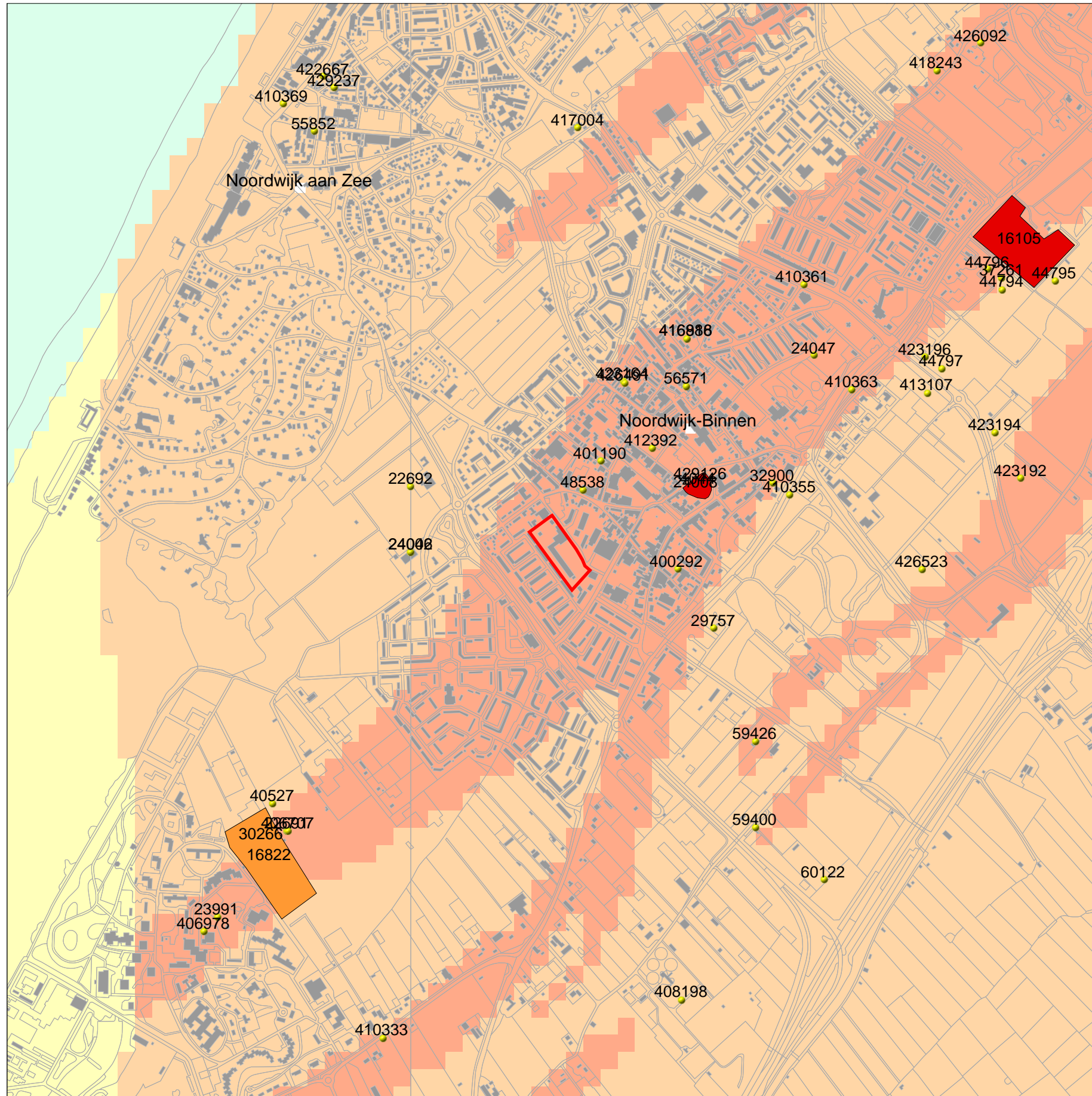
<i>waarnemingsnr.</i>	416816	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk	IJzertijd: 800 - 12 vC		IJzertijd: 800 - 12 vC
<i>gemeente</i>	Noordwijk	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>toponiem</i>	't Pleintje (Ijmuidersstraat)	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>coördinaten</i>	90802 472617	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek	Nieuwe tijd: 1500 - heden		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>OM-nr.</i>	22025	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>vondstdatum</i>	17-04-2007	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>waarnemingsnr.</i>	416988	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk	IJzertijd: 800 - 12 vC		IJzertijd: 800 - 12 vC
<i>gemeente</i>	Noordwijk	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	't Pleintje	Nieuwe tijd: 1500 - heden		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>coördinaten</i>	90802 472617	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: proefputten/proefsl	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>OM-nr.</i>	26139	Nieuwe tijd C: 1850 - heden		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>vondstdatum</i>	07-01-2008			
<i>waarnemingsnr.</i>	423164	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>gemeente</i>	Noordwijk	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	Weteringpoort	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>coördinaten</i>	90617 472495	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	22683			
<i>vondstdatum</i>	08-05-2007			
<i>waarnemingsnr.</i>	426491	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>plaats</i>	Noordwijk	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>gemeente</i>	Noordwijk	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>toponiem</i>	Weteringpoort	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>coördinaten</i>	90621 472489	Nieuwe tijd: 1500 - heden		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: proefputten/proefsl	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>OM-nr.</i>	31277	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>vondstdatum</i>	07-10-2008	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
		Nieuwe tijd C: 1850 - heden		Nieuwe tijd C: 1850 - heden

Kaartenbijlage

244774-ARCHIS

IKAW, AMK-terreinen

92008 / 473590

88829 / 470412

Legenda

MONUMENTEN

- archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd

WAARNEMINGEN

ONDERZOEKSMELDINGEN

HUIZEN

TOP10 ((c)TDN)

PLAATSNAMEN

PROVINCIES

IKAW

- zeer lage trefkans
- lage trefkans
- middelhoge trefkans
- hoge trefkans
- lage trefkans (water)
- middelhoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- water
- niet gekarteerd

0 500 m

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap